İƏİT: "Azərbaycan "yaşıl enerji" və Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri sahəsində irəliləyir"

İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı (İƏİT) 1948-ci ildə Marşal Planı çərçivəsində Avropanın müharibədən sonrakı iqtisadi yenidənqurma layihələrini həyata keçirmək üçün yaradılıb. Bu illər ərzində Azərbaycan İƏİT ilə tərəfdaşlığını ardıcıl olaraq genişləndirir: xüsusilə, çoxsaylı birgə layihələr həyata keçirilir, ölkəmizə məsləhət və ekspert dəstəyi göstərilir.

Bu gün Azərbaycan ilə İƏİT arasında əməkdaşlığın gündəliyinə qeyri-neft iqtisadiyyatının şaxələndirilməsi və rəqəmsallaşdırılması, KOB-ların inkişafında qabaqcıl təcrübənin tətbiqi, vergi sahəsində şəffaflığın və hesabatlılığın artırılması, Avrasiya Rəqabətlilik Proqramının, eləcə də digər innovativ layihələrin birgə həyata keçirilməsi kimi aktual məsələlər daxildir.

Rəsmi Bakı ilə İƏİT arasında əməkdaşlığın əsas istiqamətləri ilə bağlı təşkilatın Qlobal Məsələlər və Əməkdaşlıq Direktorluğunun Avrasiya şöbəsinin rəhbəri Uilyam Tompsonla AZƏRTAC-ın müsahibəsini təqdim edirik.

- Hazırda Azərbaycan ilə İƏİT arasında əməkdaşlığın əsas istiqamətləri hansılardır?

- Azərbaycanın İƏİT ilə əlaqələri idarəetmə, korrupsiya ilə mübarizə, iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, KOB və sahibkarlıq siyasəti, təhsil və bacarıqlar, rəqəmsal transformasiya, vergilər, enerji siyasəti və yaşıl keçid kimi geniş spektri əhatə etməklə son illərdə əhəmiyyətli dərəcədə genişlənib. Ölkə Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya üçün Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Şəbəkəsi, İƏİT-in Avrasiya Rəqabətlilik Proqramı, Rəhbərlik və İdarəetmədə Təkmilləşməyə Dəstək (SIGMA) proqramı daxil olmaqla, müxtəlif İƏİT proqramları, şəbəkələri və layihələrində fəal iştirak edir.

Bundan əlavə, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatı tərəfindən yaradılmış vergi məqsədləri üçün şəffaflıq və məlumat mübadiləsi üzrə Qlobal Forumun və İnkişafa Yardım Komitəsinin (DAC) üzvüdür. Ölkə eyni zamanda Baza Eroziyası və Mənfəətin dəyişdirilməsi (BEPS) layihəsinin assosiativ üzvüdür və Aİ tərəfindən maliyyələşdirilən "EU4Business", "EU4Energy", "EU4Environment" və "EU4Integrity" kimi regional İƏİT layihələrindən faydalanır.

- İƏİT ilə əməkdaşlığın Azərbaycanın iqtisadi inkişafına hansı təsiri var?

- Azərbaycanın İƏİT ilə əməkdaşlığı, ilk növbədə, sahibkarlıq, investisiya və innovasiyalar üçün mühitin daha da yaxşılaşdırılması yolu ilə ölkəyə iqtisadi fəaliyyətin, o cümlədən istehsal, məşğulluq və ixracın şaxələndirilməsinə kömək etməyə yönəlib. İqtisadiyyatın şaxələndirilməsi Azərbaycana mədən yanacaqlarından uzaqlaşan aşağı karbonlu keçidin öhdəsindən gəlməyə kömək edəcək, həmçinin çox kapital tutumlu olan neft-qaz sektorundan kənarda daha çox iş yeri yaradacaq. Diversifikasiya həm də Azərbaycana əmtəə qiymətləri şoklarına məruz qalmasını azaltmağa kömək edə bilər.

- İƏİT-in hansı konkret təşəbbüsləri dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsində Azərbaycana kömək edib?

- Azərbaycan İƏİT və Avropa İttifaqının birgə təşəbbüsü olan Dövlət İdarəçiliyinin və İdarəetmənin Təkmilləşdirilməsinə Dəstək Proqramında (SIGMA) iştirak edir. Proqramın əsas məqsədi dövlət idarəçiliyinin təkmilləşdirilməsi üçün əsasların möhkəmləndirilməsi, dövlət sektorunun potensialının artırılması yolu ilə sosial-iqtisadi inkişafın dəstəklənməsi, dövlət idarəçiliyi sahəsində islahatların həyata keçirilməsinin təkmilləşdirilməsi, ardıcıllıq və büdcə tərtibidir. Biz 1992-ci ildən bəri tərəfdaşlarımızla onların dövlət idarəetmə sistemlərini və dövlət idarəetmə potensialını gücləndirmək üçün işləyirik.

- İƏİT vergi sistemini təkmilləşdirmək üçün Azərbaycana hansı tövsiyələri verib?

- Vergitutma ilə bağlı Azərbaycan 2024-cü ilin sentyabrında BEPS Konvensiyasına ratifikasiya sənədini təqdim edərək, vergi müqavilələrindən sui-istifadənin, vergi bazasının aşınmasının və transmilli müəssisələr tərəfindən mənfəətin dəyişdirilməsinin qarşısının alınmasına dair güclü öhdəliyini vurğulayıb. Bu ilin yanvarından BEPS Konvensiyası Azərbaycanda qüvvəyə minəcək. Azərbaycan həmçinin vergi məqsədləri üçün şəffaflıq və məlumat mübadiləsi üzrə Qlobal Forumun (GFTEOI) üzvüdür. Bu yaxınlarda Azərbaycanda sorğu əsasında məlumat mübadiləsi (EOIR) standartının praktik tətbiqini təhlil edən ekspert rəyinin ikinci raundu tamamlandı. Azərbaycan və İƏİT həmçinin karbon qiymətlərinin müəyyən edilməsi və "Sərhəddə Karbon Tənzimlənməsi Mexanizmi (CBAM)" ödənişlərinə necə təsir göstərə biləcəyi kimi mövzular üzərində işləməyə davam edə bilər.

- İƏİT ətraf mühitin mühafizəsi və davamlı inkişaf sahəsində Azərbaycana necə kömək edir?

- Azərbaycan Şərqi Avropa, Qafqaz və Mərkəzi Asiyada keçid iqtisadiyyatlarını dəstəkləyən Ətraf mühit və artım üçün tərəfdaşlıq Proqramında (GREEN) fəal rol oynayır. Bu təşəbbüs davamlı inkişafı təşviq etmək, insan kapitalını inkişaf etdirmək, yaşıl sərmayəni, dialoqu təşviq etmək və ən yaxşı təcrübələri paylaşmaqla yanaşı ekoloji göstəriciləri yaxşılaşdırmaq məqsədi daşıyır. Azərbaycan həmçinin "EU4Energy" və "EU4Environment" daxil olmaqla Aİ tərəfindən maliyyələşdirilən regional layihələrdə iştirak edir. Bakı Beynəlxalq Enerji Agentliyi (IEA) ilə tərəfdaşlıqda həyata keçirilən "EU4Energy" dayanıqlı enerji siyasətlərinin işlənib hazırlanmasında, həyata keçirilməsində və enerji sektorunda regional əməkdaşlığın təşviqində mərkəz ölkələri dəstəkləyir. Eyni zamanda "EU4Environment" siyasət və qanunvericilik dəyişiklikləri daha yaşıl planlaşdırma və investisiyalar, innovativ texnologiyalar və yaşıl iş yerləri vasitəsilə ekoloji rifahı yaxşılaşdırmaqla Şərq Tərəfdaşlığı ölkələrində təbii kapitalın qorunmasına kömək edir. O, həmçinin ətraf mühitin yaxşı idarə olunmasını, qorunan ərazilərin və meşələrin təkmilləşdirilmiş idarə edilməsini və davamlı ticarət təcrübələrini təşviq edir.

- Azərbaycanda korporativ idarəetmə və biznesin şəffaflığı sahəsində İƏİT-in hansı proqramları həyata keçirilib?

- Son iki il ərzində İƏİT Azərbaycan İnvestisiya Holdinqinin və onun dövlət müəssisələrinin korporativ idarəçiliyinə baxış keçirib. Bu icmal qabaqcıl beynəlxalq təcrübəyə uyğun olaraq dövlət sektorunda islahatların aparılmasında Azərbaycan hakimiyyətinə kömək etmək üçün tövsiyələr verdi. Azərbaycan həmçinin Şərqi Avropa və Mərkəzi Asiya üçün Antikorrupsiya Şəbəkəsinin, İƏİT-in Rüşvətxorluq üzrə İşçi Qrupunun regional yardım proqramının fəal iştirakçısıdır. 2024-cü ildə dərc edilmiş İstanbul Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə Fəaliyyət Planı çərçivəsində monitorinqin beşinci raundunda Azərbaycanın doqquz fəaliyyət sahəsi üzrə antikorrupsiya təcrübəsi və islahatları qiymətləndirilib. Hesabatda ölkədə korrupsiyaya qarşı mübarizə institutlarının qurulması, korrupsiya hallarının aşkarlanması və mühakiməsi istiqamətində görülən işlər təhlil olunub və təkmilləşdirilməsi lazım olan istiqamətlər müəyyən edilib. Sonrakı hesabatda Azərbaycanın bu tövsiyələrin həyata keçirilməsindəki irəliləyişləri qiymətləndiriləcək.

Bundan əlavə, 2024-cü ildə İƏİT sorğu əsasında Azərbaycanın şəffaflıq və məlumat mübadiləsi standartlarına uyğunluğunu qiymətləndirib. Bu qiymətləndirmə həm ölkənin normativ-hüquqi bazasını, həm də bu standartların praktiki tətbiqini araşdırdı.

- İƏİT innovativ texnologiyaların və rəqəmsal iqtisadiyyatın inkişafında Azərbaycana necə dəstək verir?

- İƏİT KOB-ların rəqəmsallaşdırılmasının gücləndirilməsinə yönəlmiş təşəbbüslər vasitəsilə Azərbaycanın rəqəmsal iqtisadiyyatının inkişafına dəstək verir. 2021-ci ildə Azərbaycan müəssisələrinin rəqəmsallaşdırılmasını təşviq etmək üçün İƏİT-in Avrasiya Rəqabətliliyinə dair "dəyirmi masa"sında nəzərdən keçirilib. Bu araşdırmanın bir hissəsi kimi İƏİT Azərbaycanda KOB-ların rəqəmsallaşdırılmasını təşviq etmək üçün tövsiyələr təklif edib. İƏİT siyasət koordinasiyasını təkmilləşdirmək, KOB-ların rəqəmsal infrastruktura çıxışını genişləndirmək, tənzimləmə mühitini yaxşılaşdırmaq, rəqəmsal bacarıqları artırmaq və KOB-ları rəqəmsal həllərin qəbulunu təşviq etmək üçün məqsədyönlü maliyyə və qeyri-maliyyə proqramları müəyyən edib.

- İƏİT Azərbaycanın Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinə nail olunmasında irəliləyişini necə qiymətləndirir?

- BMT-nin son qiymətləndirmələrində Azərbaycanın mövqeyinin yaxşılaşmasını müşahidə edirik ki, bu da ölkədə DİM-in təxminən 40 faizinə nail olduğunu göstərir. Güclü artım aclıq, yoxsulluq və məşğulluq hədəflərində irəliləyişi dəstəklədi. Biz həmçinin "yaşıl enerji", iqlim fəaliyyəti və davamlı inkişaf məqsədlərində irəliləyişləri qeyd edirik.

- Qlobal iqtisadi inteqrasiya kontekstində İƏİT ilə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsinin Azərbaycan üçün əhəmiyyəti nədən ibarətdir?

- Bir sıra siyasət sahələrində İƏİT ilə əməkdaşlığın dərinləşdirilməsi Azərbaycanın siyasətçilərinin İƏİT üzvləri və digər qeyri-üzv iqtisadiyyatlarla təcrübə mübadiləsindən faydalana bilməsini təmin edir. Bundan əlavə, ölkə öz islahatlarını, inkişaf tərəqqisini nümayiş etdirə bilər.

- Dayanıqlılığın daha yüksək səviyyəsinə nail olmaq üçün Azərbaycan İƏİT tövsiyələrini nəzərə alaraq iqtisadiyyatın hansı sahələrini inkişaf etdirməlidir?

- İƏİT nöqteyi-nəzərindən dayanıqlılıq məsələləri əksər halda iqtisadiyyatın konkret sahələrinin inkişafına aid deyil. Aşağı karbonlu iqtisadiyyata keçid iqtisadi və sosial həyatın bütün sahələrini əhatə edən kəsişən məsələdir. Təbii ki, bəzi istisnalar var: uzunmüddətli perspektivdə ölkə karbohidrogenlərdən asılılığını azaltmalı və bərpaolunan enerji mənbələrini inkişaf etdirməlidir. Biz Azərbaycanın ekoloji problemlərin həlli və 2015-ci il Paris Sazişində müəyyən edilmiş istixana qazları emissiyasının azaldılması hədəflərinə nail olmaq səylərini, xüsusilə də yeni bərpaolunan enerji layihələrinə son investisiyaları və suvarma üsullarının modernləşdirilməsi istiqamətində atılan addımları qeyd edirik. Bununla belə, həqiqi davamlılıq iqtisadiyyatın bütün sektorlarında yeni bacarıqların və yeni istehsal modellərinin inkişafını tələb edəcək. Bu, bütün iqtisadiyyatın, bütün cəmiyyətin vəzifəsidir.

Azərbaycan. - 2025.- 12 yanvar (№6).- S.2.